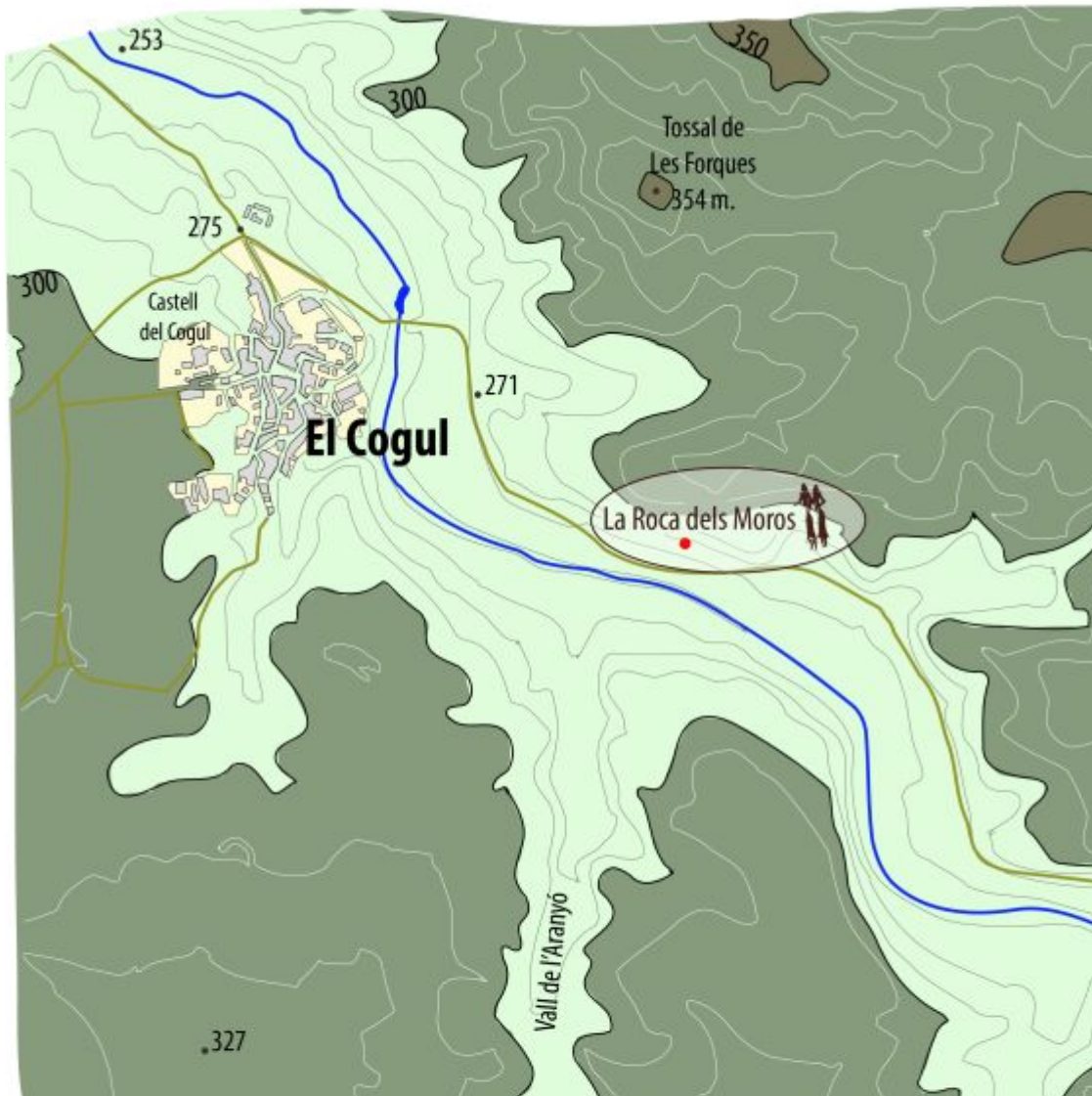

Pintures rupestres i graffitis: tan lluny i tan a prop

Material per preparar la visita

On és, la Roca dels Moros?

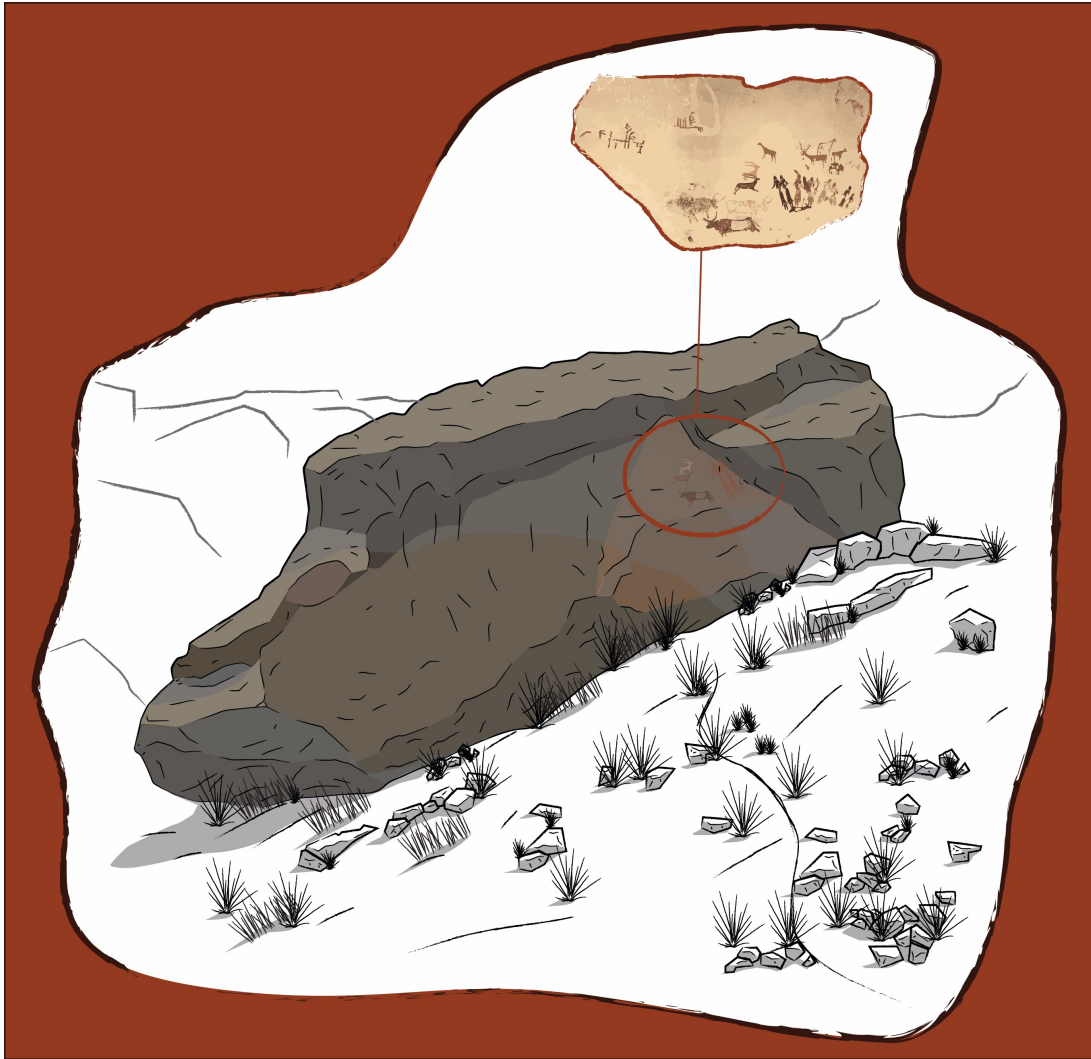

El Cogul és un petit municipi de les Garrigues, situat a l'oest de la comarca. El paisatge d'aquestes terres és aspre i ondulat, dominat per les oliveres i els ametllers, on despunten petits tossals com el Tossal de les Forques (352 m), situat a l'est del Cogul.

El terme és travessat pel riu de Set, que neix al vessant septentrional de la Serra de Llena (a la comarca del Priorat, Tarragona) i que aflueix al riu Segre prop de Sudanell.

La Roca dels Moros està ubicada a poca distància del Cogul, a llevant del poble, en el vessant esquerre del riu Set.

Què és, la Roca dels Moros?

La Roca dels Moros és una cavitat de reduïdes dimensions on es conserven gravats i pintures rupestres fetes pels darrers grups humans caçadors-recol·lectors postpaleolítics. Unes manifestacions que denominem art llevantí, i que alguns investigadors situen entre els 8.000-5.500 a.C.

A més, el mural conserva una petita mostra de motius pertanyents a grups de pagessos i pastors (neolítics i d'etapes posteriors, conegut com art esquemàtic, datat entre el 5.500-2.000 a.C., i un bon nombre de gravats entre els que destaquen inscripcions ibèriques i romanes.

La presència de motius pertanyents a diferents èpoques i moments culturals posen de manifest la perdurabilitat del lloc com a centre d'activitats socials, una característica que fa del Cogul un enclavament excepcional.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors culturals i patrimonials** | Les pintures rupestres del Cogul conformen un magnífic exemple d'art rupestre no només a Catalunya, sinó a tota Europa. La seva importància és cabdal per entendre com pensaven les societats que durant segles poblaren aquestes terres. La Roca dels Moros fou el primer conjunt de pintures rupestres documentat a Catalunya (1908) i des de llavors, es va convertir en un referent de l'art prehistòric peninsular. El màxim reconeixement de les pintures arribà el 2 de desembre de 1998, quan l'Art rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica (dins el qual s'inclou la roca del Cogul) fou declarat Patrimoni de la Humanitat.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors naturals** | La Roca dels Moros està íntimament lligada a l'entorn que l'envolta: no és possible entendre les pintures sense entendre el seu entorn natural, i viceversa. La relació que actualment mantenim amb el medi natural és molt diferent de la que van mantenir les societats prehistòriques. Llavors (i fins no fa gaire), l'home aprofitava tots els recursos que li oferia el territori, transformant-lo i configurant un sistema social i econòmic que avui dia ja ha desaparegut. Una part d'aquest paisatge que veiem avui dia forma part d'un espai natural protegit, el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) de Melons-Alfés.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors educatius** | No podem entendre el món actual sense entendre el nostre passat. Com som ara, com pensem i com vivim és el resultat de milers d'anys de evolució, de trobar la millor manera de resoldre els nostres problemes i de satisfer les nostres necessitats. És per això que hem de conscienciar-nos de la importància de respectar les restes del passat, de tenir-ne cura. Les pintures rupestres del Cogul ens permeten entendre no només les tècniques pictòriques prehistòriques, són també un mitjà a través del qual aproparnos a la manera de viure de les societats que van viure al Cogul o a l'evolució de l'entorn natural.

Els valors de la Roca dels Moros

■ **Valors socials** | Viure en societat, i en una societat actual acceleradament diversa implica situar el respecte social com un dels pilars necessaris que han de vertebrar la convivència. L'aproximació al coneixement a una societat tant diferent del passat a l'actual, ens ha de permetre veure que al nostre voltant hi ha moltes concepcions socials-ideologiescreences diferents a les que un mateix pot tenir però que es mereixen el respecte necessari que la convivència de la diversitat mereix. El jaciment de la Roca dels Moros ens permet no defugir temes necessaris com els debats de gènere (el paper de la dona com a membre actiu de la comunitat) o la diversitat d'origen de la societat actual (immigració-nom del centre).

La visita. Què farem?

Aquesta visita és una mica especial. Sembla una bogeria comparar els graffitis amb les pintures rupestres, oi? Si parlem de tècniques, significats o finalitats, segurament sí. Però si entenem els graffitis i les pintures rupestres com un mitjà d'expressió, com una manera d'expressar la nostra concepció del món, llavors no estan tan allunyades. L'ésser humà sempre ha tingut la necessitat d'expressar-se, i això és el que treballarem en aquesta activitat. Mitjançant la reflexió al voltant de les pintures rupestres i els graffitis intentarem entendre millor aquestes dues manifestacions.

Abans i després de la visita: treball a l'aula

■ **Abans de la visita** | La visita a la Roca dels Moros comença a l'aula. Us donem algunes idees per poder-la preparar amb els alumnes:

Què són els graffitis?: Tots els alumnes hauran vist graffitis caminant pel carrer, però segurament desconixeran el seu origen. A l'aula es pot fer una reflexió al voltant d'aquest fenomen, possibilitant que els alumnes expressin la seva opinió sobre els graffitis. També és interessant treballar alguns conceptes associats als graffitis com ara vandalisme o il·legalitat. Per què es produeix, aquesta situació? Durant l'activitat treballarem amb cinc graffiters: Stik, Banksy, Miss Van, Barbara62 o Filippo Minelli.

Les pintures rupestres: les pintures rupestres són aquelles que, com el seu nom indica, trobem a les parets de coves i abrics. És interessant treballar alguns dels seus trets bàsics abans de realitzar l'activitat.

Abans i després de la visita: treball a l'aula

■ **Després de la visita** | Esperem que la visita a la Roca dels Moros us agradi! Us donem algunes idees per treballar a l'aula i reforçar tot el que heu après durant la vostra visita.

Durant la nostra visita hem pogut veure in situ la Roca dels Moros del Cogul i analitzar quina és la seva relació amb el seu entorn. Podem realitzar el mateix treball amb graffitis reals de l'entorn dels alumnes, és a dir, del lloc on viuen. Localitzar-los i analitzar-los en el seu context, seguint les mateixes reflexions fetes a la Roca dels Moros.

Abans i després de la visita: treball a l'aula

■ **Després de la visita | Avaluació.** Després de la visita, haurem après a...

Entendre les pintures rupestres i els graffitis com a mitjà d'expressió de l'esser humà en dos moments cronològics completament diferents, i que són un reflex de les societats que les creen.

Identificar les característiques fonamentals de les pintures rupestres i els graffitis.

Entendre les diferents interpretacions que pot suscitar el fet artístic.

Fer servir l'art per construir pensament crític.